
INSPIR@CJE 2024, Warszawa, 5–6 października

Corocznie w centrum Warszawy odbywają się spotkania poświęcone edukacji i polskiej szkole; temu, co w niej „dobre, ciekawe i istotne”, jak podkreśla ich pomysłodawca i organizator Marcin Polak (Edunews.pl, Fundacja Rozwoju Społeczeństwa Wiedzy Think!). Z początkiem października 2024 roku miała miejsce 12 już edycja konferencji „INSPIR@CJE”, bo o niej oczywiście mowa.

„INSPIR@CJE” to spotkanie adresowane do osób zainteresowanych edukacją i oddolnie zmieniających polską szkołę. Spędzając weekend na słuchaniu wystąpień, rozmowach przy kawie i stoiskach różnorodnych instytucji edukacyjnych, można się przekonać, że nie tylko gdzieś tam w Europie czy na świecie działa się intensywnie na rzecz ulepszania edukacji, ale i u nas, w niejednej małej i wielkiej szkole. Obie konferencje, INSPIR@CJE oraz INSPIR@CJE WCZESNOSZKOLNE, corocznie goszczą wielu aktywnych nauczycieli, edukatorów i doradców, w tym nauczycieli z grupy Superbelfrzy RP i Superbelfrzy Mini, nauczycieli akademickich, przedstawicieli fundacji, stowarzyszeń, organizacji pozarządowych. Każdorazowo „INSPIR@CJE są dynamicznym i niepowtarzalnym spotkaniem ludzi z pasją, innowatorów, eduzmieniaczy i superbelfrów, którzy nie tylko myślą, jak poprawiać edukację w Polsce, ale faktycznie to codziennie czynią”¹.

Dyskusje i wystąpienia pierwszego dnia skoncentrowane były wokół głównego zamysłu tegorocznej konferencji, tj. „Edu-Retrospekcji” – pokazaniu udanych oddolnych zmian w polskich szkołach, które udało się przeprowadzić pomimo wszelkich trudności i często niesprzyjających warunków.

Wystąpienie otwierające należało do Ewy Radanowicz, do niedawna kierującej Szkołą Podstawową w Radowie Małym. O szkole, jej dyrektorce i innowacyjnych rozwiązaniach w niej wdrażanych pisaliśmy w kwartalniku kilka lat temu². Podczas wystąpienia zatytułowanego *Zmiana w drodze, droga w zmianie* prelegentka udowodniała, na przykładach konkretnych szkół i placówek, że zmiana może być inicjowana nie tylko przez dyrektorów szkół, ale też pojedynczych nauczycieli, a nawet samych uczniów (samorząd uczniowski,

¹ <https://www.edunews.pl/wydarzenia/6678-inspiracje2024>, dostęp: 9.10.2024.

² E. Radanowicz, *Inna szkoła?! Nie musi być tak, jak zawsze było*, „Kwartalnik Edukacyjny” 2020, nr 2-3 (101-102).

radę młodzieżową). Przekonywała, że o kształcie edukacji decydują nauczyciele, stąd też skuteczne zmiany to zmiany oddolne i całościowe („Jak chcesz zmieniać, zmieniaj wszystko” – uważa Ewa Radanowicz). Nie oznacza to, że nauczyciele nie powinni ubiegać się w swych działaniach o wsparcie tych, którzy to wsparcie mogą im dać (organy prowadzące, organy nadzoru).

Kolejny prelegent, dr Jędrzej Witkowski (CEO), podjął temat poczucia przynależności polskich uczniów, powołując się na wyniki międzynarodowych badań, w tym m.in. PISA 2022 oraz PIRLS 2021. Badania te ujawniają ogromny rozdźwięk pomiędzy wynikami polskich piętnastolatków w obszarach sprawdzanych w testach PISA (przypomnijmy: umiejętności matematyczne, rozumienie czytanego tekstu, rozumowanie w naukach przyrodniczych), a ich kompetencjami społecznymi, poziomem samodzielności, poczuciem przynależności do szkolnej społeczności. Analizując te wyniki, trudno nie dostrzec, że w tych ostatnich polska szkoła jest wyjątkowo nieskuteczna. Niski poziom przynależności do szkoły pokazują już badania czwartoklasistów. Z badań PIRLS z 2021 r. wynika, że: „[p]olscy uczniowie (...) znajdują się wśród krajów z najniższym poczuciem związku ze szkołą, w której się uczą. W większości krajów poczucie przynależności uczniów do szkoły przekłada się na ich lepsze wyniki z czytania. Zależność ta nie występuje jednak w Polsce”³.

Co konkretnie pokazują badania i co można z tym zrobić? Na 30 badanych dziesięciolatków 5 czuje się w szkole osamotnionych, 7 jest przekonanych, że inni ich nie lubią, a 10 nie czuje się częścią szkolnej społeczności. Warto podkreślić, że częściej dotyka to dziewczynek, a spośród różnych typów szkół najgorzej wypadają szkoły branżowe. Godną uwagi i namysłu jest korelacja pomiędzy wymienionymi wskaźnikami a wykształceniem rodziców – gorzej czują się w szkole uczniowie z rodzin o niskim statusie społeczno-ekonomicznym. Największe znaczenie – stwierdził J. Witkowski – ma przekonanie uczniów, że nauczycielowi zależy na nich i ich sukcesie, jego wiarygodność w oczach uczniów. Polskie i zagraniczne doświadczenia pokazują, że dobra szkoła to szkoła wymagająca i przyjazna.

Środowisko akademickie również jest zapraszane do „inspirujących” dyskusji o szkole. W tegorocznej edycji INSPIR@CJI reprezentował je profesor Stanisław Czachorowski z Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego (Superbelfrzy RP). O meandrach edukacji i nauczycielskiego zawodu rozprawił, powołując

³ Edunews.pl, *Pozналиśmy wyniki badania PIRLS 2021*, opr. red. 17-05-2023, dostępny online: <https://www.edunews.pl/badania-i-debaty/badania/6243-poznalismy-wyniki-badania-pirls-2021>, data dostępu: 11.10.2024.

się na obrazowe i trafne metafory („Edukacja jest jak krowie placki na łące, rozproszona i niewidoczna, w środku jednak dzieje się dużo dobrego”). Ta ostatnia okazała się być niezwykle adekwatna. Otóż owo rozproszenie wzmacnia siłę sieci, a poszczególne jej ogniwa, dzięki na przykład roli centrów nauki, wydawnictw edukacyjnych, stron internetowych poświęconych edukacji oraz Uniwersytetom jako „edukacyjnym zwiadowcom” mogą zapewniać wewnętrzny rozwój i ewoluowanie systemu. Relacje zaś budują strukturę przyszłej wiedzy i chociażby z tego powodu są niezwykle ważne.

Dawid Łasiński, środowisku nauczycielskiemu znany jako Pan Belfer, mówił o tym, *[j]ak smakuje pigułka na odwagę, gdzie jej szukać i z czego może wyleczyć polską szkołę*. Z kolei Agnieszka Halicka (Superbelfrzy RP) pokazała, jak może wyglądać [c]yfrowa transformacja biblioteki szkolnej, zmieniając ją w miejsce tworzenia, doświadczania i eksperymentowania. O tym, jak szkoła w Radowie Małym nadal się rozwija i zmienia, mówili Jacek Mielcarek, jej nowy dyrektor, oraz nauczycielka Barbara Chałka. Przekształcanie przestrzeni w tej szkole trwa już od 20 lat, a jedną z podstawowych form organizacji pracy z dziećmi są zajęcia w różnorodnych pracowniach.

Podczas dwóch intensywnych dni konferencji mieliśmy okazję usłyszeć o wielu polskich szkołach podejmujących liczne inicjatywy w ramach oddolnie wprowadzanych zmian. Utwierdziliśmy się co do wartości i skuteczności działań projektowych (najlepiej interdyscyplinarnych), innowacyjnej metody prowadzenia zajęć pn. *Myśląca Klasa* („myślenie na stojąco”), skuteczności inicjatyw zakorzenionych w pasjach nauczycieli (szycie, majsterkowanie), indywidualnym mistrzostwie oraz przekonaniu, że można stworzyć „Szkoły z Mocą”. Te ostatnie radykalnie zmieniają przestrzeń szkoły, tworzą pracownie wzmacniające talenty i zainteresowania uczniów, kreują również owe zainteresowania. W Sali Doświadczania Świata, w Laboratorium Przyszłości, w Kosmosie, w Pracowni Podróży, w Biurze Pracy Indywidualnej, w Teatrze Lalki naprawdę trudno się nudzić.

Konferencja INSPIRACJE to także czas poznawania rozwiązań i propozycji edukacyjnych ofert i programów firm, organizacji, fundacji. Tegoroczni uczestnicy poznali cyfrowe rozwiązania i narzędzia wykorzystujące sztuczną inteligencję, jeszcze więcej możliwości znanych aplikacji, platformy wspierające codzienną pracę nauczyciela, inicjatywy i programy, których celem uczyniono dbałość o cyfrowe bezpieczeństwo najmłodszych.

Oprac. Dorota Szumna